

Дейност на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци в България през 2001 година

През 2001 година 138 предприятия са преработили 61 хил. тона пресни плодове и 236 хил. тона пресни зеленчуци.

Най-голям дял от **преработените плодове** заемат ябълките - 26%, следвани от прасковите и сливите по 23%. През 2001 година са произведени 38 хил. тона готова продукция от плодове. Консервите (вкл. конфитюри и компоти) представляват 49% от тази продукция. Замразените продукти и плодовите концентрати (вкл. сокове) заемат по 19%. 1/3 от готовата продукция е предназначена за износ.

Доматите заемат близо 65% от **преработените зеленчуци**, а пиперът - около 11%. От 159 хил. тона зеленчукова продукция 47% са консерви, 29% са сокове и концентрати. Над 14% от готовата продукция е предназначена за износ.

Предприятия, преработващи плодове и зеленчуци, има във всички административни области с изключение на Видин, Добрич и Смолян. Най-голям е броят на действащите предприятия на територията на област Пловдив (23%) и област Стара Загора (9%). Останалите са разпределени равномерно в 23 области.

Почти всички предприятия са регистрирани по Търговския закон. От тях 17.4% са еднолични търговци. Само 6.5% водят едностранно счетоводство, а останалите двустранно счетоводство. 2/3 от предприятията, преработващи плодове и зеленчуци, са регистрирани съгласно изискванията на чл.12 от Закона за храните.

Необходимо е да се имат предвид следните два факта:

- Това е първата анкета за дейността на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци в България през 2001 година, проведена от отдел "Агростатистика" в Министерство на земеделието и горите и засега не са възможни оценки и сравнения с други източници.
- От 140 предприятия, работещи през 2001 година, две важни за отрасъла производствени единици отказаха да отговорят на въпросите, въпреки гаранцията за конфиденциалност на индивидуалните данни.
- Техните данни не са включени в резултатите, публикувани тук. Въпреки липсата на тази информация, представените цифри могат да се приемат като добри индикатори за нивото на дейността в бранша.

Постоянна годишна дейност имат 38.5% от предприятията. По-голяма част от действащите производствени единици през 2001 година (61.5%) имат сезонна дейност - между 1 и 10 месеца.

От 138 анкетирани обекта, 7% са включени в дружества, управляващи повече от една производствена единица (максимум 4).

Работна ръка, заета в преработката на плодове и зеленчуци през 2001 година

Постоянно заета работна ръка – еквивалент на пълен работен ден				
Пол и статут	Брой			% Общо
	Неплатена	Платена	Общо	
Жени	13	3 848	3 861	57%
Мъже	10	2 842	2 852	43%
Общо	23	6 460	6 713	100%

Временно наета работна ръка – еквивалент на пълен работен ден				
Преработка	Заготовка	Търговия	Други	Общо
2 440	1 683	41	115	4 280

Източник: МЗГ, отдел "Агостатистика" – Наблюдение на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци – 2001 г.

Постоянните работни места в сектора са 9 941. Обемът вложен труд, приравнен към пълен работен ден, е еквивалент на 6 713 постоянно заети.

Обемът на труда, вложен от временно наетата работна ръка, се равнява на 4 280 заети на пълно работно време. Най-голям дял в труда на временно наетите имат дейностите по преработка и заготовка, съответно 57% и 40%.

По-малко сключени договори между производители и преработвателите на плодове и зеленчуци през 2002 г. в сравнение с 2001 г.

Вид договор	2001 г.		2002 г.	
	Брой договори	Брой предприятия	Брой договори	Брой предприятия
Плодове	131	40	136	18
Зеленчуци	1 570	61	828	44
Плодове и зеленчуци	150	35	136	5
Общо	1 851	52	1 100	48

Източник: МЗГ, отдел "Агостатистика" – Наблюдение на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци – 2001 г.

През 2001 година по-малко от половината от преработвателните предприятия са сключили договори с доставчиците си на плодове и зеленчуци.

Общият капацитет за преработка на плодове и зеленчуци, обявен от предприятията, е над 686 хил. тона. През 2001 година е използван едва 50% от този капацитет.

Почти половината (64 бр.) от предприятията в отрасъла преработват едновременно плодове и зеленчуци.

Обект и цели на наблюдението

В социално и икономическо отношение производството на плодове и зеленчуци е важна дейност. Въпреки, че преброяването на земеделските стопанства още не е проведено, необходимо е да се запълни липсата на информация в тази област. За по-добра организация на статистическата дейност е взето решение да се анкетират предприятията, преработващи плодове и зеленчуци, преди да се анкетират производителите на плодове и зеленчуци. При този подход ще се получат по-лесно първични резултати и ще има възможност да се допълнят списъците на производителите на плодове и зеленчуци с тези, които са известни на преработвателните предприятия.

Обхват на анкетата: проведената анкета може да се приеме като отраслова. Анкетирани са всички предприятия, които имат като основна или второстепенна дейност преработката на пресни плодове и/или зеленчуци.

85 са предприятията, преработващи плодове през 2001 година

85 предприятия са преработили 60 900 тона пресни плодове през 2001 година. Повече от половината от суровината е изкупена директно от местни производители, като по-голямата част ($\frac{3}{4}$) е без договор. Вносът на плодове осигурява около $\frac{1}{4}$ от количествата за преработка, като най-голям е дялът на ябълките. Частта, осигурена от търговци на едро или посредници, представлява само 15% от общия обем. Около 7 500 тона от плодовете (12%) са преработени на ишлеме. От тях 3 500 тона плодове са доставени за преработка на ишлеме в други предприятия от същия отрасъл. Останалото преработено количество на ишлеме е предназначено за клиенти извън сектора. Пет вида плодове (ябълки, праскови, сливи, череша и кайсии) представляват повече от 90% от общото количество преработени плодове. Преработвателните предприятия на плодове са декларирали, че се нуждаят от голямо увеличение (над 50%) на количеството пресни плодове за да се запълни търсенето и производствената им програма.

Методология на анкетата

Изчерпателност: Списъкът на предприятията е съставен с помощта на Съюза на производителите на консерви в България и на наличната административна информация в областните дирекции "Земеделие и гори". След премахването на дублираните записи (търговски марки...), списъкът включва 185 предприятия. От тях 45 нямат дейност, 2 отказват да дадат отговор. Попълнени са 138 анкетни карти от 140 очаквани.

Анкетната карта се състои от четири страници, съдържащи 14 въпроса за доставените за преработка и преработени количества плодове и зеленчуци, работната сила, връзки с производителите на плодове и зеленчуци и реализация на произведената продукция.

Управление на анкетата: анкетата е организирана и проведена от отдел "Агостатистика" през месец юни 2002 година. Експертите по агостатистика към областните дирекции "Земеделие и гори" (с изключение на области Пловдив и Стара Загора) са провели интервю с ръководителите на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци на територията на областта им. В области Пловдив и Стара Загора информацията е събрана с помощта на специално обучени анкетъори, поради по-големия брой предприятия.

117 са предприятията, преработващи зеленчуци през 2001 година

117 предприятия са преработили 236 570 тона пресни зеленчуци през 2001 година. Най-висок е дялът на домати - 65%, следван от пипера - 11%.

76% от зеленчуците за преработка са директно изкупени от производителите, като $\frac{3}{4}$ от сделките са обвързани с договор. Търговци на едро и посредници осигуряват около 10% от количествата за преработка. 4.4% от зеленчуците са произведени върху площи, обработвани от самите преработвателни предприятия. Преработените зеленчуци на ишлеме са 16 930 тона или 7% от общото количество. Пет вида зеленчуци (домати, пипер, корнишони, картофи и грах) представляват 88% от общото преработено количество зеленчуци.

За 2002 година прогнозата на преработвателите на зеленчуци не е така оптимистична, както при плодовете. Те обявяват, че се нуждаят с 22.5% по-малко суровини в сравнение с 2001 година.

Производство на готова продукция от плодове и зеленчуци през 2001 година

През 2001 година готовата продукция от плодове е над 38 хил. тона. Консервите (вкл. конфитюри и компоти) представляват 49% от нея, а замразените продукти и плодовите концентрати (вкл. сокове) заемат по 19%. Тези три основни продукта съставят 87% от произведената продукция от плодове.

159 000 тона е готовата продукция от зеленчуци през 2001 година, като консервите заемат 47%. Соковете и концентратите представляват 29.4%, а замразените продукти и доматиените пюрета заемат по 7.6% от готовата продукция.

Статистическа тайна

За да се гарантира конфиденциалността на индивидуалните данни, събрани по време на анкетата, проведени от експертите по агростатистика от областните дирекции "Земеделие и гори" и отдел "Агростатистика" към Министерство на земеделието и горите, някои данни не могат да бъдат публикувани и са заместени с "S". Този символ е използван в следните случаи:

- Има по-малко от 3 производствени единици в разглежданата категория.
- Една производствена единица от разглежданата категория представлява повече от 85% от дейността на цялата категория.

Незначителните цифри са заменени с "////".

Реализация на преработените плодове и зеленчуци, произведени през 2001 година - % от производството

Предназначение на продуктите	Продукти от плодове	Продукти от зеленчуци
Собствена консумация	0.3%	0.3%
Преразпределение между производители с договор	12.4%	3.0%
Търговия на дребно	1.2%	0.2%
Директна продажба на търговци, супермаркети, ресторанти...	14.2%	48.7%
Продажба чрез търговци на едро или посредници	18.4%	20.7%
Износ	33.3%	14.7%
Количества на склад към 31.12.2001 г.	20.2%	12.3%
Общо:	100.0%	100.0%

Източник: МЗГ, отдел "Агростатистика" – Наблюдение на предприятия, преработващи плодове и зеленчуци – 2001 г.

Реализация на готовата продукция през 2001 година

Отговор на този въпрос е даден чрез процентното изражение на извършените продажби.

Готовата продукция от преработени плодове и зеленчуци, предназначена за собствена консумация и търговията на дребно са с твърде нисък процент, но останалите направления са много различни за двата вида.

През 2001 година обемът на изнесеното количество готови преработени плодове (1/3) е равен на обема на продажбите на вътрешния пазар.

70% от преработените зеленчуци се реализират на вътрешния пазар, като търговците на едро и други посредници представляват мнозинството от купувачите (повече от 2/3).

Дялът на износа е сравнително висок - 14,5%.

Използване на статистическата информация

Резултатите от анкетите, проведени от отдел "Агростатистика" в МЗГ, са основен източник на информация в рамките на преговорите за европейска интеграция по глава "Земеделие". Определянето на производствените квоти за България в различни сектори ще се основава на посочените данни в областта на земеделието, получени по съпоставими методики на събирана информация в България и Европейския съюз.

Основни видове преработени плодове през 2001 година (хил. тона)

Видове плодове	Брой преработватели	Произведени от преработвателя	Внесени	Закупени плодове			Преработени на ишлеме	Общо преработени	
				От производители		От търговци на едро или посредници		Количество	%
				С договор	Без договор				
Ябълки	25	0.30	7.83	0.78	5.97	0.74	0.00	15.62	25.7%
Праскови	30	0.02	2.69	1.00	3.04	4.06	3.46	14.26	23.4%
Сливи	50	0.16	3.00	1.91	4.78	2.69	1.23	13.77	22.6%
Кайсии	39	0.30	0.04	0.40	2.80	0.42	1.45	5.41	8.9%
Череша	23	0.01	0.00	3.45	0.69	1.10	0.03	5.29	8.7%
Вишни	32	0.00	0.00	0.54	2.11	0.04	0.24	2.94	4.8%
Малини	31	0.27	0.00	0.20	0.50	0.03	0.53	1.53	2.5%
Къпини	15	0.00	0.00	0.00	0.48	0.18	0.11	0.77	1.3%
Други	///	0.04	0.01	0.14	0.57	0.12	0.43	1.30	2.1%
Общо	78	1.09	13.58	8.42	20.95	9.38	7.49	60.90	100.0%
	%	1.8%	22.3%	13.8%	34.4%	15.4%	12.3%	100.0%	

Източник: МЗГ, отдел "Агостатистика": Наблюдение на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци в България през 2001 година

Основни видове преработени зеленчуци през 2001 година (хил. тона)

Видове зеленчуци	Брой преработватели	Произведени от преработвателя	Внесени	Закупени зеленчуци			Преработени на ишлеме	Общо преработени	
				От производители		От търговци на едро или посредници		Количество	%
				С договор	Без договор				
Домати	71	5.85	0.00	111.30	23.30	10.85	1.50	152.80	64.6%
Пипер	79	0.74	2.30	12.13	10.30	0.76	0.72	26.95	11.4%
Корнишони	53	0.16	0.84	2.38	1.32	0.22	10.94	15.85	6.7%
Картофи	7	0.00	5.11	0.00	0.03	3.14	0.00	8.27	3.5%
Грах	17	2.01	0.55	1.77	0.05	0.00	0.02	4.39	1.9%
Бамя	13	0.00	0.00	0.02	1.53	0.97	0.90	3.43	1.4%
Лук	30	0.00	0.00	2.44	0.18	0.22	0.18	3.02	1.3%
Патладжани	38	0.00	0.00	1.42	0.76	0.01	0.39	2.57	1.1%
Моркови	41	0.11	0.00	1.15	0.45	0.01	0.82	2.55	1.1%
Зрял фасул	3	0.00	0.00	0.15	0.00	2.37	0.00	2.52	1.1%
Зелен фасул	28	0.02	0.30	1.39	0.29	0.00	0.12	2.13	0.9%
Гъби	20	0.46	0.06	0.06	0.76	0.30	0.00	1.64	0.7%
Ягоди	33	0.09	0.00	0.39	0.46	0.03	0.58	1.54	0.7%
Зелен лук	3	0.71	0.00	0.01	0.45	0.00	0.02	1.19	0.5%
Други	///	0.24	0.94	3.00	2.16	0.67	0.73	7.74	3.3%
Общо	117	10.38	10.08	137.59	42.04	19.55	16.93	236.57	100.0%
	%	4.4%	4.3%	58.2%	17.8%	8.3%	7.2%	100.0%	

Източник: МЗГ, отдел "Агостатистика": Наблюдение на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци в България през 2001 година

Основни продукции от преработка на плодове и зеленчуци през 2001 година

Видове продукти		Ед. мярка	Пресни продукти	Замразени	Сушени	Консерви	Туршини	Доматено пюре	Сокове и концентрати	Други	Общо
От плодове	Продукция	Хил.тона	0.62	7.17	0.35	18.62	///	///	7.38	4.14	38.27
	Производители	Брой	7	21	6	38	///	///	19	7	77
От картофи	Продукция	Хил.тона	///	2.76	///	s	///	///	///	s	2.82
	Производители	Брой	///	3	///	s	///	///	///	s	5
От гъби	Продукция	Хил.тона	0.38	0.51	s	0.79	///	///	///	s	1.72
	Производители	Брой	5	4	s	14	///	///	///	s	19
От зеленчуци	Продукция	Хил.тона	s	12.07	0.38	74.35	1.52	12.11	46.76	s	154.50
	Производители	Брой	s	17	6	75	24	20	16	s	110
От плодове и зеленчуци - смесени	Продукция	Хил.тона	///	///	///	1.23	///	///	s	s	1.30
	Производители	Брой	///	///	///	3	///	///	s	s	5

Източник: МЗГ, отдел "Агостатистика": Наблюдение на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци в България през 2001 година

Редакционно публикацията е завършена на 15.10.2002 година

Отговорник на публикацията: **Нели Георгиева**

Редакция: **МЗГ, Отдел Агостатистика и LANDSIS g.e.i.e.**

Композиция и печат: **МЗГ, Отдел Агостатистика и LANDSIS g.e.i.e.**

За повече информация : **МЗГ, Отдел Агостатистика**

Тел./факс : 980 82 94 ; e-mail : agrostat@mzgar.government.bg